

Wstęp

Skoro dzisiejsi studenci nie lubią czytać długich akademickich tekstów, to jeszcze bardziej nie lubią ich pisać. Podczas dekady prowadzenia zajęć na uniwersytecie przekonałem się o tym bardzo dobrze, ale też nigdy nie potrafiłem się z tym pogodzić. Przecież umiejętność pisania jest absolutnie podstawowa dla formacji intelektualnej przyszłego absolwenta czy absolwentki kierunków humanistycznych i społecznych! Dlatego mimo niechęci moich studentów do tego typu przedsięwzięć z uporem zadawałem im prace pisemne, szukając jednocześnie sposobów zachęcenia ich do pisania.

Jedną ze stosowanych przeze mnie zachęt jest stworzenie możliwości publikacji najlepszych prac, tak aby studenci nie mieli poczucia, że piszą wyłącznie „do szuflady”. Perspektywa zobaczenia swojego nazwiska w druku staje się dla wielu osób zachętą do pogłębionych studiów nad wybranym tematem i czynnikiem mocno angażującym w proces pisania. Ponadto podjęcie przez studentów faktycznych badań akademickich jeszcze na etapie studiów magisterskich stanowi dla części z nich okazję do weryfikacji planów dotyczących dalszej kariery zawodowej. Spośród studentów zaangażowanych w niniejszy projekt część podjęła lub zamierza podjąć studia doktoranckie, część natomiast zweryfikowała swoje plany, stwierdziwszy, że nie jest to odpowiednia dla nich ścieżka kariery.

Niniejszy tom powstał w ramach projektu „Asia as a Challenge to the European Union”, finansowanego przez Unię Europejską w ramach programu Jean Monnet Module. Przedsięwzięcie trwało trzy lata i objęło trzy roczniki studentów studiów drugiego stopnia na kierunku stosunki międzynarodowe, specjalność orientalna, na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego. W ramach zajęć Azja w polityce Unii Europejskiej i Polski dwie grupy studentów (studenci dwóch pierwszych roczników) dostały możliwość napisania rozdziału do

książki, po wybraniu jednego z określonych przeze mnie wcześniej tematów. Trzecia grupa studentów dostała z kolei szansę pracy na wstępnych wersjach rozdziałów przygotowanych przez poprzednie roczniki – mogła je uzupełniać, aktualizować, poprawiać. Było to jedno z fakultatywnych zadań do wykonania w trakcie semestru, które umożliwiało zostanie współautorem rozdziału książki. Wybrana metoda pracy ze studentami z jednej strony miała na celu przygotowanie wysokiej jakości tekstów, z drugiej umożliwiała włączenie do prac nad książką wszystkich roczników studentów objętych projektem.

Tematem badań podjętych przez studentów była polityka Unii Europejskiej wobec Azji. Zagadnienie to jest bardzo słabo opisane, nie tylko w literaturze polskiej, ale również światowej. O ile istnieje wiele prac o relacjach Unii z Chinami¹ czy z Japonią², o tyle zdecydowanie gorzej jest w przypadku tych dotyczących stosunków z mniej znaczącymi partnerami azjatyckimi³. A przecież relacje UE z partnerami azjatyckimi nabierają coraz większego znaczenia, zarówno w wymiarze gospodarczym (np. rosnąca wymiana handlowa), jak i w politycznym (np. wspólne wyzwania związane ze zmianami klimatycznymi). Książka o polityce unijnej wobec partnerów azjatyckich wpisuje się więc w pewną ważną, a przy tym stosunkowo mało zagospodarowaną niszę badawczą.

Wszystkie tematy badawcze podjęte w niniejszej pracy mają pewne cechy wspólne. Po pierwsze prezentują politykę UE wobec danego partnera, a nie są analizą stosunków bilateralnych. Po drugie skupiają się co do zasady na sytuacji współczesnej, ograniczając do niezbędnego minimum rozważania natury historycznej. Po trzecie przedmiotem analizy jest zarówno wymiar polityczny, jak i gospodarczy polityki unijnej. W przypadku krajów, z którymi relacje są najbardziej rozbudowane, czyli Chin i Japonii, skutkowało to koniecznością poświęcenia im więcej niż jednego rozdziału.

Pierwsza część książki dotyczy relacji właśnie z tymi dwoma strategicznymi partnerami Unii Europejskiej w Azji. Pracę otwierają dwa szkice poświęcone Chinom. Pierwszy z nich skupia się na gospodarczym wymia-

1 Zob. np. T. Kamiński, *Sypiając ze smokiem. Polityka Unii Europejskiej wobec Chin*, Łódź 2015; P.J. Borkowski, Ł. Zamecki, *Relacje Unia Europejska – Chińska Republika Ludowa. Uwarunkowania wewnętrzne i międzynarodowe*, Warszawa 2011.

2 Zob. np. J. Keck, *EU-Japan Relations, 1970–2012*, London 2013; O. Frattolillo, *Diplomacy in Japan-EU relations: from the Cold War to the post-bipolar era*, London 2016.

3 Jedną z nielicznych jest *The Palgrave handbook of EU-Asia relations*, T. Christiansen (ed.), London 2015.

rze relacji, analizuje skalę i strukturę wymiany handlowej, a także problemy z tym związane. Drugi opisuje dwa istotne zagadnienia polityczne w relacjach: kwestie środowiskowe i problem praw człowieka w Chinach. Rozdział trzeci prezentuje główne etapy rozwoju relacji politycznych między Unią a Japonią, a czwarty – wymiar gospodarczy polityki unijnej wobec Japonii. W tym rozdziale autorka zdecydowała się na stosunkowo obszerny rys historyczny, stanowiący tło do opisu współczesnego wymiaru stosunków. Rozdział piąty stanowi jedyne w książce studium przypadku, a jego struktura jest nieco odmienna od pozostałych. Jest on poświęcony bardzo ciekawemu zagadnieniu reakcji UE na katastrofę w japońskiej elektrowni atomowej w Fukushima.

Druga część pracy dotyczy relacji Unii z innymi partnerami azjatyckimi, spoza grupy strategicznych partnerów. Tę część otwiera studium relacji ze Stowarzyszeniem Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) – jedyny rozdział poświęcony współpracy multilateralnej, a nie bilateralnej. Rozdział ten stanowi dobre tło do kolejnych dwóch szkiców poświęconych polityce UE wobec dwóch wiodących krajów członkowskich ASEAN, czyli Wietnamu i Indonezji. Przedostatni rozdział książki odnosi się do polityki UE wobec Iranu i jest jedynym studium poświęconym krajowi spoza Azji Wschodniej i Południowo-Wschodniej. Znaczenie relacji z tym krajem w ostatnich latach bardzo wzrosło, co stanowiło mocny argument za włączeniem szkicu do niniejszej książki. Publikację zamyka bardzo ciekawa analiza polityki UE wobec Tajwanu, partnera niezwykle ważnego, ale przecież o nieuznawanej oficjalnie państwowości.

Szkice, które zawarto w książce, zostały wybrane na podstawie ich oceny merytorycznej. Kilka innych przygotowanych przez studentów prac ostatecznie się w książce nie znalazło. W efekcie publikacja nie obejmuje wszystkich najważniejszych partnerów Unii Europejskiej w Azji. W szczególności brakuje rozdziałów poświęconych Korei Południowej czy Indiom.

Z uwagi na fakt, że autorzy dopiero rozpoczynają swoją przygodę z badaniami akademickimi, przygotowane przez nich szkice nie są w pełni dojrzałymi owocami wieloletnich przemysłów naukowych. Mają one raczej charakter wprawek, niemniej jednak będących na dostatecznie wysokim poziomie, żeby zaprezentować je publicznie. W poszczególnych rozdziałach brakować może przede wszystkim rozbudowanej analizy prezentowanych faktów. W części zostały pominięte istotne wątki, ale nie wszystko można było poprawić na etapie prac redakcyjnych, które koncentrowały się raczej na eliminacji najpoważniejszych błędów.

W poszczególnych rozdziałach w pełni świadomie zrezygnowano też z odniesień teoretycznych. Wszystkie szkice zawarte w książce mają charakter stricte analityczny, są prezentacją głównych wydarzeń, zjawisk czy problemów politycznych lub gospodarczych. Poziom zrozumienia zagadnień teorii stosunków międzynarodowych wśród autorów był bardzo zróżnicowany i narzucenie wszystkim wspólnych ram teoretycznych okazało się niewykonalne dla redaktora niniejszego tomu.

Mimo swojej przyczynkarskiej natury prezentowane rozdziały mogą stać się wartościową lekturą dla osób pragnących lepiej zrozumieć politykę Unii Europejskiej wobec Azji. Książkę kierujemy w szczególności do studentów i badaczy zajmujących się relacjami zagranicznymi UE.